

при това немаловажна) роля в тази характеристика. Защото паралелно с тази аксиоматичност в портрета на циганите бият на очи други качества и характеристики, които обективно би следвало да снемат напрежението от проблема за неизбежността на бедността в ромската съдба и битийна определеност. Как иначе бихме интерпретирали наличието на два лагера, на две групи качества антагонисти в ромския автопортрет? Първият, засягащ способностите на ромите (музикални, артистични), тяхната безгрижност, задружност, сръчност, ловкост и общителност – характеристики, които обективно и субективно предпоставят преодоляване на неотвратимостта на бедността в житие-битието на техния субект (групов и персонален). И вторият, качества (крадливи, недисциплинирани и мързеливи), които също влияят: или като (пряко и косвено) обуславят тази бедност, или в криминогенно-спекулативния им вариант на присъствие в жизнената проява на циганите са определен компенсаторен механизъм – оправдават или донякъде неутрализират тежестта от усещането на бедността.

**Циганите са задружни.** Струва ми се, че Бойко Мизов много добре е разкрил тази сложна диалектика в душевността и битността на ромите от гледна точка на перманентната им потребност от автономно и същевременно (исторически и ситуативно) компактно поведенско проявление. **Тази задружност е също противоречива, амбивалентна, подчинена на сложен ред от потребности, ценностно-нормативни комплекси, етнокултурни традиции и обичаи в циганската душевност и практика.** Защото дълбоко в душата на рома се таи изконният стремеж към откъсване от общото, банално еднообразното, от вековечно производимото за всеки и за всички, към определено атомарно, независимо и автономно ексистиране на циганина, неподвластен на стихията на общността, на другите. И същевременно да се съхраняват реликвите на груповата обвързаност и съподчиненост, на сплотеността, въпреки недоразуменията, на преклоняване на главата пред диктата на общовалидното, еднообразното, шаблонното, групово лансираното.

Тук, естествено, има и друг аспект, който е свързан с обстоятелството, че подобна задружност е механизъм за самосъхранение и оцеляване, че тя (в конвенционалностите на етнично капсулира-